

ИНД - 104

Иргэний Нисэхийн Дүрэм

Глайдерын үйл ажиллагааны дүрэм

Иргэний нисэхийн ерөнхий газар

ДҮРМИЙН ТАЙЛБАР

ИНД-104 нь дараах шаардлагыг тогтооно:

- ИНД-91 болон ИНД-43 дээр нэмж, глайдерын үйл ажиллагааны, эсхүл
- ИНД-91 болон ИНД-43-д үл хамаарах глайдерын үйл ажиллагааны.

ИНД-104 нь ханг-глайдерт хамаарахгүй.

Энэ Дүрэм нь Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан ИНД-104-ийн цахим хувилбар бөгөөд зөвхөн ишлэл хийх зорилгоор хэрэглэнэ. Хүчин төгөлдөр ИНД-104, түүний нэмэлт, өөрчлөлтийн хуулбарыг ИНЕГ-аас, эсхүл www.mcaa.gov.mn веб сайтаас татаж авах боломжтой.

Мэдээлэл

Гишүүн улсуудын иргэний нисэхийн Дүрмийг сайжруулах замаар иргэний нисэхийн салбарт нэгдсэн нэг Дүрмийн зохицуулалтад шилжих Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын 1992 оны 29-р чуулганы А29-3 тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор, Монгол Улс болон Шинэ Зеланд улсын ИНЕГ-ын хооронд 1999 оны 5 сарын 6-нд байгуулсан “Техникийн Хамтын Ажиллагааны Санамж Бичиг”-ийг үндэслэн Монгол Улсын Иргэний нисэхийн дүрмийг боловсруулсан.

Өөрчлөлтийн түүх**Хүчинтэй огноо**

Анхны боловсруулалт

2002 оны 09 сарын 12

Нэмэлт, өөрчлөлт 1

2010 оны 05 сарын 07

Нэмэлт, өөрчлөлт 2 (Шинэчлэлт)

2018 оны ... сарын ...

Тэмдэглэл: ИНД-104-ийн шинэчлэлтийг монгол, англи хэл дээр, NZ Part 104 А.5-д үндэслэн боловсруулсан болно.

Гарчиг

А Бүлэг - Ерөнхий зүйл	5
104.1. Зорилго	5
104.3. Тодорхойлолт болон товчлол	5
104.5. Нисгэгчид тавих шаардлага	5
104.7. Туршилтын нислэг	6
104.9. Нислэгийн заавар	6
104.11. Хэрэглэлийн дуураймал нислэг	6
104.13. Газрын дохио	6
В Бүлэг - Нислэгийн дүрэм	6
104.51. Хөдөлгөөний давуу эрхийн дүрэм	6
104.53. Хэрэглэлийн цаг уурын нөхцөл	7
104.55. Үүлнээс зай барих	7
104.57. Түлшний шаардлага	7
104.59. Минимум өндөр	7
104.61. ИХНД-ийн аяллын болон нислэгийн түвшин	7
С Бүлэг - Төхөөрөмж болон техник үйлчилгээний шаардлага	8
104.101. Агаарын хөлгийн төхөөрөмж	8
104.103. Техник үйлчилгээний ерөнхий шаардлага	8
104.105. Техник үйлчилгээний үзлэг	9
104.107. Техник үйлчилгээний хөтөлбөр	9
104.109. Техник үйлчилгээний хөтөлбөрийн зөвшөөрөл болон баталгаа	9
104.111. Нөөц	10
104.113. Техникийн бүртгэлийн дэвтэр (TLB)	10
104.115. Нисгэгчийн гүйцэтгэх техник үйлчилгээ	11

А Бүлэг - Ерөнхий зүйл

104.1. Зорилго

- (a) Энэ Дүрэм нь дараах шаардлагыг тогтооно:
- (1) ИНД-91 дээр нэмж, глайдерын үйл ажиллагааны;
  - (2) ИНД-43 дээр нэмж, глайдерын техник үйлчилгээний;
  - (3) ИНД-91-д үл хамаарах глайдерын үйл ажиллагааны;
  - (4) ИНД-43-т үл хамаарах глайдерын техник үйлчилгээний.
- (b) Энэ Дүрэм нь ханг-глайдерт хамаарахгүй.

104.3. Тодорхойлолт болон товчлол

Энэ Дүрэмд:

Үнэмлэх гэж энэ Дүрмээр шаардсан ажилтны мэргэжлийн ур чадварын хувьд, тухайн зорилгоор Даргын шилжүүлсэн эрх эзэмшигчийн олгосон үнэмлэх, эсхүл зэрэглэлийг ойлгоно.

104.5. Нисгэгчид тавих шаардлага

- (a) Глайдерын нисгэгч нь дараах үүрэгтэй:
- (1) дараах үнэмлэх, эсхүл гэрчилгээ эзэмшдэг байх:
    - (i) глайдерын нисгэгчийн хүчинтэй үнэмлэх; эсхүл
    - (ii) ИНД-61-ийн дагуу олгосон хувийн нисгэгчийн (глайдер) хүчинтэй үнэмлэх; эсхүл
    - (iii) ИНД-61-ийн дагуу олгосон коммерийн нисгэгчийн (глайдер) хүчинтэй үнэмлэх;
  - (2) дараах шаардлагыг хангасан байх:
    - (i) 16 нас хүрсэн байх; эсхүл
    - (ii) нислэг бүрд А, эсхүл В категорийн глайдерын багш нисгэгчээс тусгайлан зөвшөөрөл авсан байх;
  - (3) нисгэгчийн үнэмлэх, эсхүл гэрчилгээ болон аливаа холбогдох зэрэглэлээр олгогдсон эрх, хязгаарлалтыг мөрдөх;
  - (4) глайдерын байгууллагын үйл ажиллагааны стандарт болон журмыг мөрдөх.
- (b) Энэ зүйлийн (a)-д заасныг үл харгалзан, хэрэв тухайн этгээд нь глайдерын байгууллагаас олгосон багшийн зэрэглэл эзэмшигчийн шууд хяналтад глайдерын нисгэгчийн үүрэг гүйцэтгэх бол, энэ зүйлийн (a)(1), (2) болон (3)-ыг дагаж мөрдөхгүй байж болно.

104.7. Туршилтын нислэг

(а) ИНД-91.101(с)(4)-т заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгчийн хүчинтэй үнэмлэх болон зохих маягийн зэрэглэл эзэмшигч нь ИНД-91.101(с)-д заасны дагуу глайдерт нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ олгох, шинэчлэх, эсхүл сэргээх шаардлагыг хангаж байгааг үзүүлэх зорилгоор үйлдэх шалгах нислэгт глайдерын хөлгийн даргын үүрэг гүйцэтгэж болно.

(б) ИНД-91.613(а)(1)-д заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгчийн үнэмлэх болон зохих маягийн зэрэглэл эзэмшигч нь, хэрэв тухайн глайдерын үйл ажиллагааг нислэгт шалгах шаардлагатай бол, ИНД-91.613-ын дагуу глайдерын үйл ажиллагааг шалгах нислэг үйлдэж болно.

104.9. Нислэгийн заавар

ИНД-91.111(2)-т заасныг үл харгалзан, аливаа этгээд нь дараах нөхцөлд нислэгийн зааврыг тухайн глайдерт авч явахгүйгээр, глайдераар үйл ажиллагаа эрхэлж болно:

- (1) тухайн нислэгийн заавар нь нислэгийн урьдчилсан төлөвлөлтийн явцад нисгэгч хэрэглэх боломжтой бол;
- (2) бүхээгийн мэдээлэл (decal) нь тухайн глайдерын үйл ажиллагааг аюулгүй гүйцэтгэхэд нисгэгчид хэрэгтэй мэдээллийн ишлэл болж чадах бол.

104.11. Хэрэглэлийн дуураймал нислэг

ИНД-91.125(а)(1)-д заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгчийн үнэмлэх эзэмшигч нь хэрэглэлийн дуураймал нислэг үйлдэх зорилгоор глайдерт аюулгүй байдлын нисгэгчийн үүрэг гүйцэтгэж болно.

104.13. Газрын дохио

Хэрэв глайдерын нислэгийн үйл ажиллагаа хийгдэж байгааг газрын дохио ашиглан үзүүлж байгаа бол, тухайн газрын дохио нь хөөрөх болон буух чиглэлийг заасан цагаан өнгийн сумнаас бүрдэнэ.

В Бүлэг - Нислэгийн дүрэм

104.51. Хөдөлгөөний давуу эрхийн дүрэм

(а) ИНД-91.229(б)-д заасныг үл харгалзан, өндөрлөгөөс халин нисэж (soaring ridge) байгаа глайдерын нисгэгчийг, тухайн глайдерын баруун гар талд өндөрлөг байгаа бол, түүний эгц урдаас өөр глайдер ойртох үед баруун тийш эргэхийг шаардахгүй.

(б) ИНД-91.229(д)-д заасныг үл харгалзан, өндөрлөгөөс халин нисэж байгаа глайдерыг гүйцэж түрүүлэх глайдерын нисгэгч нь гүйцэгдэж байгаа глайдерыг өндөрлөгтэй талаар нь гүйцэж түрүүлнэ.

(с) ИНД-91.229(f)-д заасныг үл харгалзан, хоёр глайдер төгсгөлийн буулт хийх ойртолт үйлдэж байгаа тохиолдолд, илүү үзүүлэлттэй глайдерын нисгэгч нь бага үзүүлэлттэй глайдерт зам тавьж өгнө.

104.53. Хэрэглэлийн цаг уурын нөхцөл

ИНД-91.301-д заасныг үл харгалзан, тухайн глайдерын нисгэгч нь хэрэглэлийн цаг уурын нөхцөлд (IMC), ИНД-91-ийн F Бүлгийн шаардлагыг мөрдөхгүй нисч болно, хэрэв тухайн нислэг нь:

- (1) үүлэнд нисэхээр тогтоосон хязгаарлалттай бүсэд хийгдэж байгаа бол; эсхүл
- (2) G ангиллын агаарын зайд, үүлэнд нислэг үйлдэхээр санал болгосон бүсэд, эсхүл түүний ойролцоо мэдэгдэж байгаа ХНД-ийн хөдөлгөөн байхгүй болохыг тухайн нисгэгч зохих НХҮ-ний нэгжээс 15 минутаас ихгүй үечлэлтэй мэдээлэл авч баталгаажуулдаг бол.

104.55. Үүлнээс зай барих

ИНД-91.301(a)(2)-т заасныг үл харгалзан, 900м-ээс (3000ft) дээш түвшинд болон 300м-ээс (1000ft) дээш өндөрт, гэхдээ 3300м-ээс (11 000ft) доош түвшинд нисэж байгаа глайдерын нисгэгч нь E, эсхүл G ангиллын агаарын зайд үүлэн доогуур, түүнээс 150м-ээс (500ft) ойрхон нисэхгүй.

104.57. Түлшний шаардлага

ИНД-91.305(a)-ийн шаардлага нь глайдерын нисгэгчид хамаарахгүй.

104.59. Минимум өндөр

ИНД-91.311(a)(2)-т заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгч нь тухайн гадаргуугаас 150м-ээс (500ft) нам өндөрт, дараах нөхцөлд үйл ажиллагаа явуулж болно:

- (1) өндөрлөгөөс халин нисэх нислэгийн (ridge soaring) хувьд, хэрэв газарт байгаа хүн, эсхүл өмч хөрөнгөд аюул учруулахааргүй бол; эсхүл
- (2) хэрэв глайдерын багш нисгэгч хөөргөх төхөөрөмжийн татгалзлын сургалт дадлага зохион байгуулж байгаа бол.

104.61. ИХНД-ийн аяллын болон нислэгийн түвшин

ИНД-91.313-д заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгчээс, тухайн аяллын түвшний, эсхүл нислэгийн түвшний соронзон чиглэлийг барихыг шаардахгүй.

С Бүлэг - Төхөөрөмж болон техник үйлчилгээний шаардлага

104.101. Агаарын хөлгийн төхөөрөмж

Дараах төхөөрөмж болон ажиллагаатай хэрэглэлээр тоноглогдсоноос бусад тохиолдолд, аливаа этгээд нь глайдераар үйл ажиллагаа эрхлэхгүй:

- (1) агаарын хурдны заах хэрэглэл;
- (2) барометрийн даралтын тохируулгатай, даралтаар өндөр-хэмжигч;
- (3) соронзон луужин;
- (4) суудал бүрд аюулгүй байдлын бэхэлгээ;
- (5) анхны тусламжийн иж бүрдэл;
- (6) моторт-глайдерын хувьд:
  - (i) түлшний үндсэн сав бүрд хэмжүүр;
  - (ii) хоёр такттай хөдөлгүүрээс бусад хөдөлгүүрийн хувьд, тосны даралт хэмжигч, эсхүл анхааруулах дохионы хэрэгсэл;
  - (iii) тахометр, эргэлтийн хурдны заах хэрэглэл, эсхүл хөдөлгүүр бүрд эргэлт мэдрэгч гэрэл;
- (7) хэрэглэлийн цаг уурын нөхцөлд (IMC) үйлдэх нислэгийн хувьд:
  - (i) босоо хурд хэмжигч (variometer);
  - (ii) эргэлт болон гулгалт заах хэрэглэл (turn-slip), эсхүл авиагоризонт (artificial horizon);
  - (iii) ИНД-91-ийн Хавсралт А, А.9(с)-гийн шаардлагыг хангасан, зохих НХҮ-ний нэгжтэй холбоо барих чадвартай, нисэхийн радио холбооны дамжуулагч-хүлээн авагч хэрэгсэлтэй байх.

104.103. Техник үйлчилгээний ерөнхий шаардлага

Глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч дараах шаардлагыг бататгах үүрэгтэй:

- (1) тухайн глайдерт нислэгт тэнцэх нөхцөлийг хангасан техник үйлчилгээ хийгдсэн болохыг;
- (2) ИНД-39-д заасан шаардлагын дагуу холбогдох бүх НТЧ-ын удирдамжийг биелүүлсэн болохыг;
- (3) тухайн глайдерт дараах үзлэг хийгдсэн болохыг:
  - (i) энэ Бүлгийн шаардлагын дагуу;
  - (ii) ИНД-91-ийн G Бүлэгт заасан холбогдох шаардлагын дагуу;
- (4) үйлдвэрлэгчийн техник үйлчилгээний зааврын НТЧ-ын хязгаарлалтад заасан хатуу цагтай эд ангийг солих хугацаа, үзлэгийн үечлэл болон холбогдох журам, эсхүл тухайн глайдерт зориулан гаргасан НТЧ-ын хадгалалтын зааварчилгаа хэрэгжсэн болохыг;

- (5) шаардлагатай үзлэг шалгалтын хооронд, гэмтлийг ИНД-43-ын дагуу зассан болохыг.

104.105. Техник үйлчилгээний үзлэг

Глайдер нь өмнөх 12 сарын хугацаанд дараах шаардлагыг хангаснаас бусад тохиолдолд, аливаа этгээдийг тухайн глайдераар үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно:

- (1) 104.107-гийн дагуу шаардсан техник үйлчилгээний хөтөлбөрийн дагуу үзлэг хийгдсэн болон ИНД-43-ын дагуу ашиглалтад шилжүүлэхээр гэрчилгээжүүлсэн байх; эсхүл
- (2) ИНД-21-ийн дагуу НТЧ-ын гэрчилгээ олгох үзлэгт тэнцсэн байх.

104.107. Техник үйлчилгээний хөтөлбөр

Глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь, их бие, аливаа хөдөлгүүр, эсхүл сэнс, бүрдэл хэсэг, авран хамгаалах болон ослын төхөөрөмжийг оролцуулан, тухайн глайдерт ИНД-91-ийн G Бүлэгт заасан холбогдох шаардлага болон дараах баримт бичгийн дагуу техник үйлчилгээ хийх үүрэгтэй:

- (1) үйлдвэрлэгчийн зөвлөсөн хүчинтэй техник үйлчилгээний хуваарь; эсхүл
- (2) техник үйлчилгээний хөтөлбөр нь:
  - (i) 104.109 болон тухайн глайдерын байгууллагын Ерөнхий зааварт заасан холбогдох журмын дагуу глайдерын байгууллагаар зөвшөөрөгдсөн; эсхүл
  - (ii) 104.109-д заасны дагуу Дарга баталсан.

104.109. Техник үйлчилгээний хөтөлбөрийн зөвшөөрөл болон баталгаа

(a) Энэ дүрмийн 104.107(2)-ын дагуу Техник үйлчилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд глайдерт техник үйлчилгээ хийхийг хүсэж байгаа глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь тухайн хөтөлбөрийг глайдерын байгууллагаас зөвшөөрөл авахаар, эсхүл Даргаар батлуулахаар бичгээр хүргүүлэх үүрэгтэй.

(b) Энэ дүрмийн 104.107(2)-ын дагуу шаардсан тухайн хөтөлбөр нь дараах мэдээллийг агуулсан байх ёстой:

- (1) тухайн глайдерыг сургалтын үйл ажиллагаанд ашиглах эсэх тухай мэдэгдэл;
- (2) тусгагдсан тухайн хөтөлбөрт санал болгосон үзлэг шалгалтыг ашиглалтын хугацаагаар, хуанлийн хугацаагаар, эсхүл тэдгээрийн хосолмол байдлаар хийх хуваарь;
- (3) тухайн глайдерын хийц, загварт тохирсон шаардлагатай тест болон шалгалтыг багтаасан, тухайн техник үйлчилгээг хийх зааварчилгаа болон журам. Тухайн зааварчилгаа болон журамд үзлэг хийх шаардлагатай авран хамгаалах болон ослын төхөөрөмжийг багтаасан, тухайн их биеийн эд анги болон хэсгүүд, хөдөлгүүр, сэнс болон бүрдэл хэсгийг дэлгэрэнгүй заасан байх ёстой.

(c) Хэрэв глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь энэ зүйлийн (a)-ийн дагуу зөвшөөрсөн, эсхүл баталсан Техник үйлчилгээний хөтөлбөрт нэмэлт өөрчлөлт оруулах бол, тухайн үйл ажиллагаа эрхлэгч нь шинэ хөтөлбөрийн хүрээнд хийх үзлэгийн үлдэгдэл хугацааг тодорхойлохдоо, өмнөх хөтөлбөрийн хүрээнд хуримтлагдсан ашиглалтын хугацаа (time-in-service), эсхүл хуанлийн хугацааг тооцох үүрэгтэй.

(d) Хэрэв глайдерын байгууллага, эсхүл Дарга тухайн нэмэлт өөрчлөлт нь уг хөтөлбөрийн үр дүнтэй байдлыг хадгалахад шаардлагатай болохыг тогтоовол, 104.107(2)-ын дагуу шаардсан техник үйлчилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд глайдерт техник үйлчилгээ хийж байгаа глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь, тухайн хөтөлбөрийг зөвшөөрсөн глайдерын байгууллагын, эсхүл Даргын өгсөн аливаа зааварчилгааны дагуу хөтөлбөртөө нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үүрэгтэй.

104.111. Нөөц

104.113. Техникийн бүртгэлийн дэвтэр (TLB)

(a) Глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь дараах мэдээллийг агуулсан, агаарын хөлгийн TLB хөтөлнө:

- (1) тухайн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн нэр болон хаяг;
- (2) тухайн глайдерын ашиглалтад хэрэглэж байсан техник үйлчилгээний хөтөлбөрийг таньж тогтоох мэдээлэл;
- (3) дараагийн үзлэгийн үлдэгдэл цаг болон тухайн үзлэг хийх огноог таньж тогтоох мэдээллийг багтаасан, тухайн глайдерын үзлэгийн нөхцөл байдлын мэдэгдэл;
- (4) тухайн сүүлчийн НТЧ-ын жилийн үнэлгээ хийсэн огноо;
- (5) өдөр тутмын ниссэн цагийг багтаасан ашиглалтын нийт цаг;
- (6) өдөр тутмын үзлэг хийсэн нисгэгчийн гарын үсэг;
- (7) тохируулга хийсний дараах эхний болон хоёр дахь хяналтын үзлэг хийсэн гарын үсэг;
- (8) нислэгийн үед, эсхүл нислэгийн дараа нисгэгчийн илрүүлсэн аливаа гэмтэл;
- (9) хуваарьт үзлэгийн хооронд илэрсэн гэмтэл дутагдлыг зассан дэлгэрэнгүй мэдээлэл болон тухайн гэмтлийг арилгасны дараа ашиглалтад шилжүүлсэн гэрчилгээ;
- (10) ИНД-91.537-гийн дагуу ажиллагаагүй байж болох нь зөвшөөрөгдсөн төхөөрөмжийг багтаасан, аливаа хойшлуулсан дутагдлыг арилгах ажиллагааны дэлгэрэнгүй мэдээлэл.

(b) Үйл ажиллагаа эрхлэгч нь энэ зүйлийн (a)-д заасан мэдээллийг TLB-д бичилт хийх ба тухайн мэдээлэл хүчинтэй болохыг бататгана, гэхдээ өдөр тутмын ниссэн цаг болон нийт ашиглалтын цагийг өдөр тутмын нислэгийн хуудсанд байнгын хувиршгүй хэлбэрээр тусад нь бичилт хийж оруулна.

104.115. Нисгэгчийн гүйцэтгэх техник үйлчилгээ

(a) ИНД-43.51(b)-д заасныг үл харгалзан, глайдерын нисгэгчийн хүчинтэй үнэмлэх эзэмшиж байгаа этгээд нь, хэрэв тухайн глайдерын эзэмшигч, эсхүл глайдерын үйл ажиллагаа эрхлэгч бол, ИНД-43-ын Хавсралт А-ийн А.1 болон А.2-д заасан техник үйлчилгээг хийж болно.

(b) ИНД-43.101(a)(б)-д заасныг үл харгалзан, энэ зүйлийн (a)-д заасны дагуу глайдерт техник үйлчилгээ хийж байгаа этгээд нь, тухайн техник үйлчилгээг хийсний дараа тухайн глайдерыг ашиглалтад шилжүүлэхээр гэрчилгээжүүлж болно.

--oOo--